

Панова О.В.

студентка;

Семенець А.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Проблема відповідності українських і міжнародних стандартів обліку, зокрема, щодо основних засобів вже багато років є предметом досліджень вітчизняних вчених. Процес інтеграції України у світове економічне співтовариство вимагає від вітчизняних підприємств подання звітності за МСФЗ. А це свідчить про необхідність, по-перше, зближення національних стандартів обліку до міжнародних і, по-друге, розробки якісного механізму трансформації звітності, складеної відповідно до національних стандартів, у звітність, яка відповідає МСФЗ та Директиві 2013/34/ЄС.

В даний час порядок обліку основних засобів на міжнародному рівні регулюється МСБО (IASB) 16 «Основні засоби» (МСБО № 16). В Україні порядок обліку основних засобів викладено в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (ПСБО № 7), Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561 (Методичні рекомендації № 561) та Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємства, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635 (Методичні рекомендації № 635). Проаналізувавши зазначені нормативно-правові документи можна зробити наступні висновки.

П (С) БО 7 та МСБО 16 містять єдину вимогу щодо оцінки основних засобів, яка полягає у виборі моделі собівартості або моделі переоцінки, про що повинно бути зазначено у наказі про облікову політику підприємства. Слід застосовувати обрану політику до всього класу основних засобів [1, 2]. При цьому слід відмітити, що МСБО 16 не містить визначення вартості основних засобів у якості внесків до статутного капіталу та безоплатного отримання. Недоліки і переваги зазначених моделей аналізуються багатьма економістами. Так, Голов С. відмічає, що українським підприємствам (крім нещодавно створених) доцільно обирати модель переоцінки основних засобів [3]. І. Чалий зазначає, що «... при переході на МСФЗ, за інших рівних умов, підприємство буде зацікавлене в тому, щоб продовжити застосовувати ту ж облікову політику, яка застосовувалася щодо оцінки основних засобів і до переходу на МСФЗ. Втім, сам перехід може бути сприйнятий і як зручний привід для зміни облікової політики. Прийнято вважати, що модель собівартості є більш традиційною і зручною з точки зору бухгалтерської методології. Більшість компаній, які звітують за МСФЗ, роблять вибір саме на користь цієї моделі. А, наприклад, в США дооцінка основних засобів прямо заборонена» [4]. На користь цієї думки можна додати, що в умовах високого темпу інфляції

вартість основних засобів за моделлю собівартості буде суттєво відрізнятися від основних засобів за моделлю переоцінки. На захист моделі собівартості став Я. Соколов, який зазначив: «за неповні десять років за справедливою вартістю стали оцінювати суттєву кількість балансових статей. Більше того, справедлива вартість поступово витісняє вартість історичну. Цьому сприяє і сам політкоректний термін «справедлива вартість», оскільки припускається, що справедлива оцінка – це вартість предмету на момент складання балансу. Отже, відображення фінансового стану і фінансового результату, які базуються на справедливій вартості, перестають залежати виключно від діяльності компанії, як наприклад, при оцінці за собівартістю, і включають зміни самого ринку. Однак втрачається історичність обліку, в нього входить суб'єктивізм: потенційно можливі оцінки показують потенційні, але не реалізовані результати (прибутки і збитки)» [5]. Підприємствам під час прийняття рішення стосовно обрання моделі оцінки основних засобів потрібно враховувати вимоги, які пред'являються до фінансової звітності, а також інформаційні потреби користувачів фінансової звітності. У зв'язку з тим, що обрання будь-якої моделі оцінки не порушує вимог, визначених концептуальною основою фінансової звітності, то залишається орієнтуватися на останнє.

Слід відмітити, що перелічені нормативні документи не містять вимог щодо розкриття інформації про основні засоби у фінансовій звітності. Для цього слід звернутися до НП (С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності від 28.03.2013 р. № 433; Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності від 11.04.2013 р. № 476; П (с) БО 29 «Фінансова звітність за сегментами»; наказу Міністерства фінансів України «Про примітки до річної фінансової звітності» від 29.11.2000 р. № 302. Однак слід відмітити, що на сьогоднішній день виникають труднощі під час складання фінансової звітності за МСФЗ, які пов'язані з тим, що є певні проблеми, пов'язані з імплементацією МСФЗ в Україні. Законодавство України обмежує можливість застосування не тільки МСФЗ, а і імплементацію Директиви 2013/34/ЄС [6].

Звернемо увагу на основні складнощі, які виникають під час формування інформації у фінансовій звітності. Так, згідно з Положенням про інвентаризацію основні засоби, які виявлені в лишках, підлягають оприбуткуванню зі збільшенням доходів майбутніх періодів. Така норма прямо суперечить МСФЗ, оскільки доходи майбутніх періодів є зобов'язанням. Втім зобов'язання – це теперішня заборгованість суб'єкта господарювання, яка виникає внаслідок минулих подій і погашення якої, за очікуванням, спричинить вибуття із суб'єкта господарювання ресурсів, котрі втілюють у собі майбутні вигоди. Проте, в даному випадку, ніякої заборгованості не виникає, а тому збільшення активу означає одночасно збільшення доходу підприємства. Багато питань виникає при застосуванні МСБО 10 «Події після звітного періоду». Цей стандарт визначає порядок відображення суттєвих подій, які відбуваються з кінця звітного періоду до дати затвердження фінансової звітності до випуску.

Проте вивчення вимог Директиви 2013/34/ЄС дозволили зробити висновок про неповне забезпечення задекларованих у ній принципів, а також сформулювати деякі міркування відносно проблем, що можуть виникнути при її імплементації. Задеклароване в Директиві 2013/34/ЄС зниження «адміністративного навантаження» розуміється як можливість об'єднання окремих статей або можливість їх класифікації в інших статтях. Директива 2013/34/ЄС породжує різного роду термінологічні суперечності. Наприклад, замість звиклих понять «знос» і «амортизація» використовується термін «корекція вартості». Критику викликає відсутність будь-яких роз'яснень з приводу обліку тих чи інших статей, що, буде утруднювати порівнянність фінансових звітів. Також Директива 2013/34/ЄС не передбачає складання проміжної фінансової звітності, яка є обов'язковою відповідно до українського законодавства (щоквартально), що суперечить вимогам МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність». Враховуючи наведені вище недоліки Директиви 2013/34/ЄС та необґрунтованість окремих її вимог, необхідно імплементацію її положень здійснювати послідовно і зважено без радикальних інновацій.

Нормативні документи повинні надавати користувачам інформацію щодо руху основних засобів та відображення інформації про залишки у фінансовій звітності, тому вони не повинні суперечити один одному. При цьому виникає необхідність, по-перше, в подальшому зближенні національних стандартів обліку до міжнародних і, по-друге, розробці якісного механізму трансформації звітності, складеної відповідно до національних стандартів, у звітність за МСФЗ.

Перехід до обліку за справедливою вартістю приводить до ускладнення бухгалтерського обліку. Все більшу роль відіграє професійне судження, бухгалтеру все частіше доводиться застосовувати різні оцінки і взаємодіяти зі службами підприємства, які відповідають за розвиток бізнесу, оцінку інвестицій і активів. Значимість основних засобів в структурі майна підприємств, вплив їх вартості на показники фінансової звітності, що характеризують фінансовий стан і стан підприємства, вирішальне значення аналізу цих показників при прийнятті різних інвестиційних рішень, необхідність зближення вимог міжнародних і вітчизняних облікових стандартів в умовах відкритої економіки і наявності в них розбіжностей в порядку визначення вартості основних засобів викликають необхідність детального розгляду існуючих підходів до їхньої оцінки і розробці рекомендацій щодо вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
3. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: [Моногр.] / С. Ф. Голов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.

4. Чалый И. Оценка основных средств: две модели, два образа отчетности / И. Чалый // Вестник МСФО. – № 26. – 2015.

5. Соколов Я.В. Оценка по справедливой стоимости / Я.В. Соколов // Бухгалтерский учет. – 2006. – № 1. – С. 68–73.

6. Голов С. Нормативні обмеження застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – № 2. – С. 2–11.

Романович Л.А.

студентка,

Науковий керівник: Мулик Т.О.

кандидат економічних наук, доцент,

завідувач кафедри аналізу та статистики,

Вінницький національний аграрний університет

АНАЛІЗ ОЦІНКИ СТАНУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

У сучасних умовах господарська діяльність будь – якого підприємства не може здійснюватись без основних засобів, які формують матеріально-технічну базу підприємства, забезпечують умови ефективної економічної діяльності. Оскільки економічна діяльність підприємств в Україні відбувається в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів, це зумовлює необхідність раціонального використання наявних у них основних засобів.

Згідно з п. 4 П (С) БО 7 основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує, щоб використовувати у виробництві або при поставці товарів, наданні послуг, здавати в оренду іншим особам або здійснювати адміністративні та соціально – культурні функції, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (чи операційного циклу, якщо він перевищує рік) [1]. Поліпшення використання основних виробничих засобів є одним із важливих напрямів підвищення ефективності виробництва. Для проведення кількісної оцінки використання основних засобів необхідно застосовувати систему показників. Для ґрунтовної аналітичної оцінки систему показників можна розділити на дві групи: часткові та узагальнюючі.

До часткових відносять: екстенсивне використання (коефіцієнти використання: планового часу, режимного часу, календарного часу, коефіцієнт змінності та інтенсивне використання (коефіцієнт інтенсивного використання, коефіцієнт машинного часу. До узагальнюючих відносять: фондovмісткість, фондovдача, рентабельність [2].

Аналізуючи основні засоби насамперед треба визначити їхню середньорічну вартість і динаміку зміни за ряд років. При цьому слід зіставляти темпи їх зміни з динамікою зростання вартості продукції або обсягів виробництва в натуральному вираженні. Останній показник повинен мати більш високі темпи зростання порівняно з основними засобами. Однак